

socialmedicinsk tidskrift

Fyrtiosjätte årgången maj 1969 häfte 5

Allmän redaktion:

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig utgivare
Axel Gisslén, biträdande redaktör
Brita Bahrton, redaktionssekreterare

Vetenskaplig redaktion:

Ragnar Berfenstam, professor i socialmedicin, Uppsala
Per Bjurulf, professor i socialmedicin, Umeå
Olle Höök, professor i medicinsk rehabilitering, Göteborg
Gunnar Inghe, professor i socialmedicin, Stockholm
Bengt Lindegård, professor i socialmedicin, Göteborg
Gunnar Lindgren, professor i socialmedicin, Lund

Industrivägen 13, Solna. Tfn 08/83 20 83
Postadress: Fack, 104 01 Stockholm 60
Postgiro 11 79

Socialmedicinska skolproblem

Ett syfte med detta nummer har varit att behandla socialmedicinska problem på skolans område. Det är ett mycket stort problemkomplex, som här endast kan belysas från några få, särskilt aktuella infallsvinklar.

Vad som då främst intresserat har varit den preventiva synpunkten, nödvändigheten att i skolan identifiera och hjälpa elever, som är handikappade på olika sätt. Betydelsen av detta kan knappast överskattas. Ur en aspekt därför att själva utbildningsperioden kan ge speciella tillfällen till anpassande åtgärder. Ur en annan aspekt därför att utbildningsmeriten kan vara en förutsättning för framtida anpassning. Särskilt det sistnämnda illustreras effektivt av Gustav Jonssons artikel "Jag skiter i plugget". Skolans betydelse som asocialitetsprotylax markeras av att skolans avhoppare ofta riskerar att hamna utanför själva samhällslivet; mellan misslyckande i skolan och misslyckande i livet kan finnas ett otäckt nära samband.

Jonssons synpunkter belyses ytterligare av de resultat, som presenteras i en undersökning av Lena Burman och Ingvar Nylander. Vart tionde barn i en undersökt grundskola var enligt sina lärares bedömning "problembarn". Orsakerna här till kunde hänföras både till personlighetshandikapp hos barnen och skolans krav och påfrestningar. Särskilt anmärkningsvärt var, att det nästan genomgående rörde sig om problem som yttrade sig som en kombination av inlärningsproblem, disciplinsvårigheter samt nervösa besvär.

Det sistnämnda understryker, att skolans socialmedicinska problem icke kan lösas med en teknik, från en infallsvinkel, på en nivå.

Behov av åtgärder på en politisk nivå kan sålunda aktualiseras. Burman-Nylander betonar här kravet på skolpolitiska åtgärder. Gustav Jonsson diskuterar icke uttryckligen några makroåtgärder — men nödvändigheten av socialpolitiska åtgärder är allestädes närvarande i hans artikel.

Behovet av administrativa åtgärder framgår av Karin Eeks panorering över skolhälsovårdens generella förhållanden och problem. Personalen behöver bättre organisatoriska förutsättningar för att kunna fullfölja sitt arbete. Inte minst tycks skol- och distriktssköterskornas arbetsförhållanden bättre behöva tillgodoses. Men det krävs också nya personalgrupper bl. a. för att möta behoven från de rörelsehindrade eleverna. Frågan om deras integrering i skolarbetet rymmer en rad särskilt komplicerade skol- och vårdorganisatoriska problem, vilket i detta nummer belyses av artiklar av psykologerna Kurt Olofsson och Sigurd Dvoretzky.

Sist men icke minst aktualiseras krav på nya behandlingsmetoder. Här kan konstateras att som en röd tråd i samtliga artiklar i detta nummer framtonar behovet av samarbetsmodeller av olika slag. Det gäller här frågan om bättre samarbetsformer mellan skolan och andra samhällsorgan — kanske särskilt den socialvård i omvandling, som skildras i Birgit Svärd-Olssons artikel. Det kan också gälla skapande av samarbetslag inom skolans ram med speciella målsättningar — som t. ex. den basinstitution för rörelsehindrade elever, som Dvoretzky pläderar för.

När det gäller den största problemgruppen — de sociala problembarnen — framstår också behovet av en helt ny behandlingsteknik som ytterst angeläget. Gustav Jonsson pekar här på möjligheten av att bygga upp behandlingen kring en "outnyttjad begåvningsreserv" av lärare, som upplever problembarnen som en stimulerande utmaning och icke som besvärliga elever att bli av med. Han skisserar härvid ett koordinerat behandlingsprogram, som liknar det han själv i andra sammanhang tillämpat på Skå och även de principer Helge Kjems (SMT 10/1968) beskrivit beträffande behandlingen av en nära besläktad samhällelig problemgrupp, multiproblemfamiljerna.

Frågan hur man skall skapa förutsättningar för sådana behandlingsformer för oss därmed tillbaka till en administrativ och politisk nivå. Kan man hoppas på att den löses där?

VDN för hälsoinformation?

Detta nummer innehåller, som ett socialpediatriskt sidotema, Lars Himmelmans och Sten Widells artikel om den tryckta hälsoinformationen i barnvården. Deras undersökningresultat kanske i första hand kan tjäna ett rent praktiskt syfte, som en matnyttig översikt för sjuksköterskor och läkare vid olika barnavårdsmottagningar. Men artikeln kan även begrundas ur en icke oväsentlig principiell aspekt. Mot bakgrunden av ett stort läs- och sevärde i massmedia och ett dito reklamvärde för företagen riskerar hälsoupplysningen att kvävas av samma

överflödssjuka, som drabbat så mycket annan information. Skriftflödet blir så stort, att det icke ens kan överblickas av experterna-rådgivarna.

För att reducera denna mängd av information till hanterliga proportioner föreslår Himmelman-Widell att landstingen för barnavårdsupplysningens del organiserar en service med central bedömning av tillgängligt upplysningsmaterial. Förslaget har bl. a. den fördelen att det är en rimligt decentraliserad procedur, som fortfarande kan påverkas av dem som praktiskt arbetar ute på fältet.

Liknande insatser torde emellertid behöva aktualiseras även inom andra sociala och medicinska områden, än barnavården — allteftersom landstingen i allt större utsträckning tar sitt ansvar för den preventiva verksamheten.

C. G. W.

Ur kommande nummer av Socialmedicinsk tidskrift:

Civilekonom **Jan-Erik Spek**: Sjukvård och ekonomisk forskning.

Psykolog **Sigurd Dvoretzky**: Psykologens roll i det sociala diagnos- och rehabiliteringsarbetet.

Överläkare **Ake Stenram**: Socialpsykologiska synpunkter på rehabilitering.

Industriläkare **Harold Jörgensen**: Hälsoproblem vid skiftgång och ackordsarbete.

Dr **Nils Masreliez**: Företagsläkaren och skyddsingenjören.

Professor **Bengt Lindegård** och docent **Sune Nyström**: En årgång psykiatriska jourfall.

Socionom **Carin Modig** och dr **Carl Carlsson**: Alkoholister med delirium tremens.

Vidare temanummer om bl. a.:

Sexualrådgivning

Arbetsvårdsproblem